

Handige tools voor een toegankelijke opvang en vrije tijd

Leen Leysen en Kris De Visscher

Onderzoekscentrum Pedagogie in Praktijk
2024

Inhoud

Inleiding	2
Werken aan toegankelijkheid	3
1 Organisatie en inhoud van het aanbod	5
1.1 Beleid voeren	5
1.1.1 Omgevingsanalyse	6
1.1.2 De buurt in kaart	8
1.1.3 Eigen identiteit	12
1.1.4 Toegankelijkheid op de agenda plaatsen	15
1.1.5 Een duidelijke missie en visie over toegankelijkheid	16
1.1.6 Een toegankelijkheidsplan opstellen	18
1.2 Toegankelijkheidsmaatregelen nemen	19
1.3 Maatregelen duurzaam verankeren	23
2 Relatie met partners en eindgebruikers	24
2.1 Netwerk uitbouwen en relaties aanknopen	24
2.1.1 Contacten leggen met partners	24
2.1.2 Voeling met de leefwereld	28
2.2 Een vertrouwensband creëren	30
2.3 Inspraak en mede-eigenaarschap geven	33
Bronnen	37

INLEIDING

In deze bundel vind je een overzicht van werkvormen en methoden om de toegankelijkheid van opvang en vrije tijd te vergroten. We richten ons in eerste instantie op de lokale besturen die de regie voeren over dit thema, maar ook particuliere organisatoren kunnen van deze bundel gebruik maken.

Na een overgangsfase van vijf jaar treedt het Decreet Buitenschoolse Opvang en Activiteiten (BOA) volledig in werking vanaf 1 januari 2026. Eén van de centrale doelstellingen van dit decreet is de realisatie van een aanbod aan opvang en vrije tijd dat toegankelijk en betaalbaar is voor iedereen met bijzondere aandacht voor kwetsbare gezinnen en kinderen met een specifieke zorgbehoefte. BOA vormt zo een mogelijke hefboom tegen gezinsarmoede en voor inclusie (Netwerk tegen Armoede, e.a., 2021).

De meeste steden en gemeenten zijn ondertussen gestart met de voorbereiding van deze transitie (Verpoorten, 2024). Ook de Stad Antwerpen maakte gebruik van de overgangsfase om na te gaan hoe het lokaal beleid de kwaliteit en toegankelijkheid van de opvang en vrije tijd kon versterken. Zo richtte de Stad een adviesgroep en verschillende werkgroepen op om visievorming, kennisontwikkeling en uitwisseling over het thema toegankelijkheid te bevorderen. Het onderzoekscentrum Pedagogie in Praktijk van de Karel De Grote Hogeschool (KdG) kreeg de opdracht om deze advies- en werkgroepen te begeleiden.

In het kader van deze begeleidingsopdracht verzamelden we verschillende instrumenten die een toegankelijkheidsbeleid mee helpen realiseren. In dit document bundelen we deze tools in een handig overzicht. Per instrument geven we achtergrondinformatie en enkele tips of aandachtspunten voor het gebruik ervan. Zo maken we je wegwijs in het uitgebreide aanbod aan werkvormen en instrumenten en vind je misschien wel net de tool die je zoekt om je proces richting toegankelijkheid een stap verder te brengen.

We schetsen eerst een breder kader over hoe je meer toegankelijkheid kan realiseren en overlopen vervolgens de verzamelde werkvormen.

WERKEN AAN TOEGANKELIJKHEID

Toegankelijkheid verhogen is een werk van lange adem. Daar moeten we eerlijk in zijn. Niettemin kun en moet je op korte termijn kleine successen boeken. Werken aan toegankelijkheid heeft beide nodig: een strategie en visie op lange termijn en concrete acties en resultaten op korte termijn. En zo zijn nog meer evenwichtsoefeningen belangrijk wanneer het gaat om toegankelijkheid.

Zo neem je best voldoende tijd voor overleg om iedereen aan boord te krijgen en houden. Tegelijk is het belangrijk dat je voldoende snel concrete maatregelen bedenkt en invoert. Anders blijft toegankelijkheid te veel een gedachtenoefening met allerlei nobele intenties op papier, maar zonder tastbare en concrete acties in de praktijk.

Een laatste evenwicht bevindt zich tussen de aandacht voor de interne organisatie en de relaties met externen. Om stil te staan bij drempels en vanzelfsprekendheden is het belangrijk dat organisaties naar binnen kijken en een intern proces afleggen: de werking onder de loep nemen, de eigen sterktes benoemen, maar ook drempels in kaart brengen, maatregelen bedenken om drempels weg te nemen, medewerkers en bestuurders **betrekken en betrokken houden...**

Naast een intern proces zijn initiatieven in de buitenwereld belangrijk. Geen enkele organisatie wordt toegankelijk in zijn eentje. Je hebt een netwerk nodig van partners die je steun, feedback en advies kunnen geven en die (informatie over) jouw aanbod tot bij de kinderen en jongeren kunnen brengen die je wilt bereiken. Toegankelijkheid is immers ook een kwestie van vertrouwen. In de vrije tijd vormt het aanbod doorgaans het uithangbord en de aantrekkingskracht. Door deelname aan het aanbod bouwen kinderen relaties op met de andere deelnemers en begeleiders. Maar voor kinderen in een kwetsbare situatie en hun ouders gaan de relaties vaak vooraf aan de deelname aan het aanbod. Om die banden en relaties te kunnen opbouwen, hebben organisaties een netwerk nodig.

Toegankelijkheid vergt daarom dat de aandacht gaat naar het managen van interne veranderingsprocessen, processen met externen en het evenwicht tussen beiden. Wie te snel externen betreft zonder intern voldoende laagdrempelig te zijn, stoot mensen af. Wie te lang wacht om een extern netwerk uit te bouwen, ziet het interne enthousiasme verwateren wanneer de genomen maatregelen niet de verwachte respons opleveren.

Toegang verlenen, tot slot, is één ding. Erbij horen en volwaardig participeren is waar het echt om draait. Mensen willen zich thuis voelen in de organisatie. Dat betekent niet dat elke nieuwe deelnemer je vraagt om je hele werking om te gooien. Sommigen zullen juist willen opgaan in de werking. Het gaat erom dat nieuwe deelnemers willen, mogen en kunnen meewerken én tegenwerken. Indien mensen mee willen beslissen en vormgeven aan de organisatie, is het belangrijk dat je hen hiervoor de nodige ruimte biedt. Idem als deelnemers willen doorgroeien en meer verantwoordelijkheid willen opnemen. In een schema zien de bouwstenen van toegankelijkheid er als volgt uit:

‘Sleutelen aan de organisatie en de inhoud van je aanbod’ plaatsen we in het schema op gelijke hoogte met ‘bouwen aan de relaties met partners en deelnemers’. Verder geven we aan dat er vooruitgang moet zitten in het werken aan toegankelijkheid. Stap voor stap neemt je toegankelijkheid toe. Tegelijk geven we aan dat toegankelijkheid ook een cyclisch proces is. Je blijft dezelfde stappen herhalen met nieuwe partners, deelnemers, medewerkers en in een veranderende omgeving. In die zin is het werk nooit af. De verzamelde instrumenten hebben we geordend volgens de bouwstenen in dit schema.

1 ORGANISATIE EN INHOUD VAN HET AANBOD

Voor we van start gaan met ons overzicht **maken we je attent op de toolbox 'maak samen tijd vrij'**, ontwikkeld om de samenwerking tussen het jeugdwerk en jeugdwelzijn te bevorderen. Deze toolbox faciliteert een stapsgewijze aanpak van die samenwerking en bundelt hiertoe verschillende werkvormen en instrumenten die ook bruikbaar zijn in het kader van toegankelijke opvang en vrije tijd.

Ga naar: <https://sites.google.com/view/maak-samen-tijd-vrij/Toolbox>

Wie? Situering	De toolbox 'maak samen tijd vrij' is het resultaat van een project van Bataljong en De Ambrassade, in opdracht van het Agentschap Opgroeien, met steun van het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Het doel van dit project was om de brug te leggen tussen jeugdwerk en jeugdwelzijn. De toolbox werd samen gemaakt, getest en aangevuld door vijf lokale trajecten, die liepen van januari tot juni 2021. Op de website kun je zowel inspiratie halen uit de 5 gelopen trajecten als de volledige toolbox terugvinden.
Wat? Waarom?	De toolbox is opgebouwd uit een aantal schakels die nodig zijn om een traject te doen slagen. De vijf schakels zijn: je proces ontwerpen, de lokale situatie en context verkennen, prioriteit en missie formuleren, acties bedenken en uitvoeren, verankeren van de ondernomen acties. Per schakel wordt het doel kort geduid en krijg je een aantal methodieken die je kunt gebruiken.
Aandachts- punten	De toolbox is erg uitgebreid. De schakels zijn echter geen vastgelegd stappenplan. Je kunt inspiratie halen uit methodieken voor één of meerdere schakels voor jouw eigen project.

1.1 Beleid voeren

Om goed beleid te kunnen voeren is het belangrijk om informatie over het eigen bereik ten opzichte van de brede bevolking te verzamelen en bespreken. Dit houdt in dat je een omgevings- en contextanalyse uitvoert. Verder is het belangrijk om te kijken naar je eigen identiteit vooraleer je de visie en missie over toegankelijkheid helder zet, je doelstellingen en een plan rond toegankelijkheid opstelt en je aansturing en opvolging plant.

1.1.1 Omgevingsanalyse

Bij een omgevingsanalyse verzamel je cijfers over de lokale diversiteit en analyseer je welke groepen je wel en niet bereikt.

Ga naar: [De module 'omgevingsanalyse' uit 'Kinderopvang voor iedereen'](#)

Wie? Situering	De omgevingsanalyse maakt deel uit van het DOE-pakket 'Kinderopvang voor iedereen' . Het DOE-pakket is ontwikkeld door Kind en Gezin, VVSG, het Vlaams Welzijnsverbond en de Gezinsbond om samen met een lokaal netwerk de sociale functie van de kinderopvang te versterken.
Wat? Waarom?	In deze module vind je een stappenplan voor een overleg met je team over het bereik van de opvang. Samen neem je de Vlaamse en gemeentelijke cijfers onder de loep die relevant zijn voor de sociale functie van de kinderopvang. Je leert welke groepen ondervertegenwoordigd zijn in de kinderopvang in Vlaanderen en in de eigen gemeente.
Aandachts- punten	De bespreking van deze module vraagt een grondige voorbereiding. Je verzamelt en analyseert best vooraf aan het overleg alle info met betrekking tot jouw gemeente. Je kunt de website van Kind en Gezin of de website met lokale cijfers en statistieken (zie verder bij de tools) gebruiken om het cijfermateriaal te verzamelen.

Ga naar: [Draaiboek omgevingsanalyse lokale diversiteit](#)

Wie? Situering	Lokale besturen vinden in het draaiboek 'Omgevingsanalyse lokale diversiteit', ontworpen door het Agentschap Integratie en Inburgering, een stappenplan om de lokale diversiteit te onderzoeken. In het draaiboek ligt de focus op burgers met een migratieachtergrond met als doel gelijke kansen voor iedereen in onze samenleving.
Wat? Waarom?	Het draaiboek omvat gebruiksklare sjablonen, tips en voorbeelden voor de opmaak van een eigen omgevingsanalyse van de lokale diversiteit. Het draaiboek bestaat uit twee delen:

	<p>Het eerste deel omvat een stappenplan om een cijferrapport op te maken voor jouw gemeente, met focus op de lokale statistieken over mensen met een buitenlandse herkomst. Je gebruikt hiervoor het invulsjabloon, opgesteld door het Agentschap. Elk werkblad bevat een link naar de databank waar je de cijfers kunt vinden met duidelijke aanwijzingen over waar je precies moet zoeken.</p> <p>Het tweede deel omvat verschillende methodieken en vragenlijsten om een praktijkgericht onderzoek over de diversiteit in je gemeente op te zetten.</p>
Aandachts- punten	Een aantal cijfers zijn niet online beschikbaar, die kun je opvragen bij het Agentschap Integratie en Inburgering. Je kunt ook bij het Agentschap terecht voor praktische hulp bij de samenstelling van de cijferrapporten.

Ga naar: [Samen lokaal verschil maken voor gezinnen, kinderen en jongeren \(fase 1\)](#)

Wie? Situering	<p>Het vroegere EXPOO (nu Agentschap Opgroeien) stelde de methodiek ‘Samen lokaal verschil maken voor gezinnen, kinderen en jongeren’. Het biedt lokale besturen een stappenplan om meer geïntegreerd te werken. Deze methodiek groeide uit het referentiekader Buurtgericht netwerken voor kinderen en gezinnen en proeftuinen die met dit referentiekader aan de slag gingen. De methodiek ‘Samen lokaal verschil maken’ bestaat uit zes fases. Fase 1 ‘verkennen en voorbereiden’ is de tool die we hier verder bespreken.</p>
Wat? Waarom?	<p>In fase 1 ‘verkennen en voorbereiden’ van het inspiratiepakket ‘Samen lokaal verschil maken voor gezinnen, kinderen en jongeren.’ gaat je aandacht uit naar het samenstellen van een netwerk dat zich engageert om zijn schouders te zetten onder geïntegreerd werken. Met dit netwerk maak je vervolgens een analyse van de noden van de jongeren en gezinnen. Tot slot worden in deze fase doelstellingen opgesteld. In de tool worden bij elke stap verschillende tips gegeven waarmee je aan de slag kunt. Ook vind je in de tool links naar meer informatie en inspirerende voorbeelden.</p>

Ga naar: <https://www.vlaanderen.be/cijfers-en-statistieken-over-gemeenten>

Wie? Situering	Deze webpagina van Statistiek Vlaanderen bundelt verschillende bronnen van statistieken binnen regio Vlaanderen, maar ook over Vlaamse gemeenten, steden en provincies.
Wat? Waarom?	<p>Als je op zoek bent naar lokale cijfers en statistieken binnen beleidsdomeinen of thematisch wilt zoeken, raadpleeg je best de website statistiekvlaanderen.be. Je kunt hier cijfergegevens vinden over de arbeidsmarkt, bestuur, demografie, economie, energie, milieu en natuur, mobiliteit, onderwijs en vorming, toerisme, welzijn en wonen.</p> <p>De Gemeente- of Stadsmonitor kun je raadplegen als je op zoek bent naar allerlei cijfers en statistieken over de gemeente en het OCMW. Voor de dertien centrumsteden is er een apart rapport, de stadsmonitor. De stadsmonitor en gemeentemonitor geven een zicht op de ontwikkelingen op gebieden als cultuur en vrije tijd, leren en onderwijs, ondernemen en werken, veiligheid, wonen, mobiliteit, zorg en opvang, sociale principes, natuur- en milieubeheer en burgerschap en overheid. Voor actuele bevolkingscijfers van gemeenten kun je doorklikken naar de website van het Rijksregister</p>

1.1.2 De buurt in kaart

Met onderstaande tools kun je als organisatie je huidige partners in beeld brengen en de mogelijke partners in de buurt leren kennen.

Ga naar: [De buurtkaart van Klasse](#)

Wie? Situering	De buurtkaart is ontwikkeld door Klasse zodat schoolteams samen met het CLB zicht krijgen op de verschillende instanties en mogelijke hulplijnen van de school in de eigen regio.
Wat? Waarom?	De buurtkaart bestaat uit twee pagina's . Op de eerste pagina zie je de school in het midden staan met daarrond mogelijke instanties en partners. Je kunt je eigen organisatie door middel van een lijn met de verschillende partnerorganisaties verbinden. Op de tweede

	pagina kun je de contactgegevens van de verschillende partnerorganisaties noteren zodat deze gegevens vlot met het team gedeeld kunnen worden. Deze tool zorgt voor een duidelijk visueel overzicht en kan inspiratie geven voor mogelijke samenwerkingen.
Aandachts- punten	Je kunt deze tool aanpassen aan je eigen organisatie om een visueel overzicht te krijgen van de verschillende partners in je regio.

Ga naar: [Breng je buurt in kaart van Chirojeugd Vlaanderen](#)

Wie? Situering	Drie Brusselse Chiro-groepen, heel wat Chiro-vrijwilligers en onderzoekers van Hogeschool Gent onderzochten hoe Chiro solidariteit mogelijk maakt tussen leden, leiding, ouders en ook met de buurt. Dat laatste bleek lang niet altijd vanzelfsprekend. Daarom ontwikkelden de onderzoekers Chiro Buurt! . Chirojeugd Vlaanderen maakte daarbij de werkvormen 'Breng je buurt in kaart' om concreet aan de slag te kunnen gaan met een team.
Wat? Waarom?	De methodiek is ontwikkeld om samen met je team te bekijken met wie je in de buurt samenwerkt en hoe je de band met de buurt kunt versterken . Met 'Breng je buurt in kaart' krijg je een uitgewerkte voorbereiding van een teamvergadering. Je kijkt samen met je team wie je burens zijn en wat er in de buurt gebeurt, vervolgens zoek je uitdagingen om sterker in de buurt te komen staan. Nadien bedenk je de ideale samenwerking met je buurt en van daaruit stel je samen een stappenplan op.
Aandachts- punten	De geschatte tijd van de vergadering is twee uur en kan uitgevoerd worden met een groep van drie tot dertig deelnemers.

Ga naar: de [Buurткаart van Reso-kit](#)

Wie? Situering	'BuurткаartOrganisatie' is één van de tools onder de bouwsteen 'organisatie' van de methodiek Resokit . De methodiek Resokit wil een voedingsbodem bieden voor inclusie in een stedelijke context. Resokit is het resultaat van een onderzoeksproject van de opleidingen Sociaal Werk en Orthopedagogie van de Odisee Hogeschool met de steun van de Vlaamse Gemeenschapscommissie.
----------------	---

<p>Wat? Waarom?</p>	<p>De opmaak van de buurtkaart laat je nadenken over de verschillende actoren en netwerken waarmee je als organisatie in verbinding staat. Je zoekt naar mogelijkheden die de buurt biedt om de werking van de organisatie vooruit te helpen, om je doelpubliek beter te bereiken en om het vangnet voor je doelpubliek te vergroten. De tool 'BuurtKaartOrganisatie' is een stappenplan om je buurtnetwerk visueel te maken en te evalueren. Je kunt je buurt in kaart brengen op papier met bijgeleverde buurtkaartsymbolen maar je kunt ook online aan de slag via Google Maps.</p>
<p>Aandachts- punten</p>	<p>De buurtkaart is een werkinstrument, het kan meegroeien met je organisatie en is nooit af. Het proces is belangrijker dan de kaart zelf.</p>

Ga naar: [Referentiekader buurtgerichte netwerken](#)

<p>Wie? Situering</p>	<p>Het referentiekader buurtgericht netwerken, ontwikkeld door tien pioniers buurtgericht werken in samenwerking met Kind & Gezin, kan ondersteunend zijn om op buurniveau samen te werken. Zes proeftuinen zijn met dit referentiekader aan de slag gegaan om de theorie om te zetten naar de praktijk. Vanuit deze proefprojecten is de methodiek Samen lokaal verschil maken voor gezinnen, kinderen en jongeren (fase 1) ontstaan.</p>
<p>Wat? Waarom?</p>	<p>Het referentiekader heeft als doel dat voorzieningen en diensten samenwerken in een buurtgericht netwerk zodat dit netwerk functioneert als één basisvoorziening voor kinderen en gezinnen. Het referentiekader beschrijft wat een buurtgericht netwerk is, welke kernprincipes het fundament hiervoor vormen en welke bouwstenen nodig zijn om een buurtgericht netwerk op te bouwen. Ten slotte beschrijft het referentiekader per bouwsteen een aantal praktijkvoorbeelden ter inspiratie.</p>

Ga naar: [Zorgzame buurten](#)

Wie? Situering	Zorgzame buurt is een officiële website van de Vlaamse Overheid, uitgegeven door het Departement Zorg. Op de website vind je algemene informatie, inspirerende voorbeelden en verschillende tools rond de opbouw van een zorgzame buurt. De tools zijn verzameld in de publicatie van SAAMO, Minder Mazen, Meer Net .
Wat? Waarom?	Minder Mazen, Meer Net geeft je een houvast als je de verbinding in je buurt wilt versterken en de kloof met professionele hulpverlening wilt overbruggen. In 'Minder Mazen, Meer Net' krijg je eerst de visie mee. Daarna ontdek je de link tussen zorgzame buurten en het lokaal sociaal beleid via acht bouwstenen en drie fundamenteën. Tenslotte kun je per bouwsteen met verschillende tools aan de slag gaan om zorgzame buurten uit te bouwen in jouw gemeente.
Aandachts- punten	Zorgzame buurten is een zeer uitgebreide website. Je vindt er tools om de buurt te analyseren, maar ook om te bouwen aan een organisatiestructuur. Ook bevat het een gids voor veranderingscommunicatie en nog veel meer.

Ga naar: [Buurt Connect](#)

Wie? Situering	De oprichting van eerstelijnszones (ELZ) zorgde voor een andere organisatie van de eerstelijnszorg. Buurten spelen hierin een belangrijke rol en interprofessionele samenwerking is noodzakelijk om de eerstelijnszones te doen slagen. BuurtConnect! - ontwikkeld door de onderzoekscentra Zorg in Connectie en Sociale Inclusie van KdG - beschrijft hoe je op een interprofessionele manier kunt samenwerken in je buurt of gemeente.
Wat? Waarom?	BuurtConnect! is opgedeeld in twee delen. In het eerste deel vind je de theorie achter de aanpak. Je kunt de bouwstenen lezen als achtergrond van de verschillende sessies uit het tweede deel. Het tweede deel bestaat uit verschillende sessies met werkvormen om een interprofessionele samenwerking uit te bouwen of verbeteren.

Aandachts- punten	Vooraleer je het gratis e-book kunt downloaden, moet je enkele persoonsgegevens invoeren.
----------------------	---

1.1.3 Eigen identiteit

Het lijkt vreemd, maar werken aan toegankelijkheid en samenwerken met anderen vergt ook een helder beeld op de eigenheid van je werking. Het gaat om elementen in je identiteit die je niet wilt verliezen ('niet-onderhandelbare kernidentiteit'). De volgende tool kan je helpen om duidelijk te krijgen waar je voor staat en wat je wilt bereiken.

Ga naar: <https://komaf.be/nl/themas/artikel/afbakenen-en-keuzes-maken> (oefening Ui-model)

Wie? Situering	Welke keuzes maak je om een kind toe te laten in je vereniging? is een informatieve webpagina opgesteld door Komaf. Dit is een samenwerkingsorganisatie die drempels naar vrije tijd wil verlagen.
Wat? Waarom?	Wil je aftoetsen of door het veranderen van bepaalde gewoontes in de organisatie geraakt wordt aan de kern van de organisatie? Dan kun je aan de slag gaan met het ui-model, uitgelegd op de webpagina. Je gaat hierbij de verschillende lagen binnen de organisatie (gedrag, vaardigheden, overtuigingen, identiteit en betrokkenheid) afpellen om zo tot de essentie van de organisatie te komen. Als je deze kent, kun je aftoetsen of acties al dan niet in dezelfde lijn liggen.

Het is belangrijk om naast je niet-onderhandelbare kernidentiteit ook te reflecteren over de zaken die wél onderhandelbaar zijn en waarmee je - mits eventuele aanpassingen - bruggen kan bouwen naar partnerorganisaties. De volgende tools kunnen daarbij helpen.

Ga naar: https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2020-04/Bruggenbouwers_in-met_jeugdwerk.pdf (pagina 62 - 72)

Wie? Situering	De publicatie 'Bruggenbouwen in en met het jeugdwerk' is een uitgave van het Departement Cultuur, Jeugd en Media over bruggen bouwen naar jongeren die het jeugdwerk vandaag minder bereikt. In deel 3 'Brug in verbinding van pijlers' (p. 62-72) beschrijven de
----------------	--

	auteurs wat er zoal nodig is om het bruggenbouwen te versterken vanuit de organisaties.
Wat? Waarom?	Deel 3 'Brug in verbinding met pijlers' beschrijft wat er nodig is om als organisator stevige bruggen te bouwen: een kernidentiteit en visie, een reflectieve cultuur en een onderhandelbare structuur. Je vindt over deze kernbegrippen een theoretisch kader, aandachtspunten en concrete tips wat je kunt doen om een stevige basis in je organisatie te garanderen.

Ga naar: <https://komaf.be/nl/themas/artikel/tool-identiteitsoefening>

Wie? Situering	De identiteitsoefening is ontwikkeld door Komaf, een samenwerkingsorganisatie die drempels naar vrije tijd wil verlagen.
Wat? Waarom?	Met de identiteitsoefening kun je het concept diversiteit onderzoeken in je organisatie. De oefening maakt je bewust van de meervoudigheid van je identiteit. Ook maakt de oefening het onderscheid tussen persoonlijke en sociale identiteit. Je kunt deze oefening met je team uitvoeren en is opgebouwd uit verschillende reflectievragen over je identiteit die je kunt laten beantwoorden over verschillende categorieën.
Aandachtspunten	Meer inhoudelijke info vind je op Embracing Diversity

Ga naar: <https://komaf.be/nl/themas/artikel/van-een-reflectieve-houding-naar-een-inclusievere-werking>

Wie? Situering	Het kennisartikel 'van een reflectieve houding naar een inclusieve werking' is geschreven door Komaf, een samenwerkingsorganisatie die drempels naar vrije tijd wil verlagen.
Wat? Waarom?	Dit artikel gaat over diversiteit, intersectionaliteit en hoe een reflectieve houding helpt om een inclusieve organisatie te worden. Het artikel sluit af met vier aandachtspunten om je reflectieve houding aan te scherpen.

Ga naar:

https://komaf.be/nl/attachments/view/231117_komaf%e2%80%94bundelwerkvormen

Wie? Situering	Komaf, een samenwerkingsorganisatie die drempels naar vrije tijd wil verlagen, heeft een werkvorm uitgeschreven om stil te staan over je eigen referentiekader en hoe dit effect heeft op hoe inclusief je organisatie is.
Wat? Waarom?	De werkvorm, bedoeld voor vier tot twintig personen, bestaat uit de volgende vier stappen. <ol style="list-style-type: none">1. De deelnemers denken na over hun eigen identiteit en positie;2. Ze voeren een groepsgesprek over de eigen identiteit en positie aan de hand van meegegeven vragen;3. Ze formuleren samen conclusies;4. Ze stellen acties op om je organisatie meer inclusief te maken.
Aandachts- punten	Als achtergrondinformatie kun je het kennisartikel over een reflectieve houding raadplegen.

Ga naar: <https://levl.be/dossiers/cultuur-jeugd-sport/tools/>

Wie? Situering	De <i>dive in diversity</i> workshop is ontwikkeld door LEVL, een organisatie die werkt aan een inclusieve samenleving.
Wat? Waarom?	"Dive in Diversity" bestaat uit twee delen. In het eerste deel ga je aan de hand van een incheckvraag in gesprek met elkaar over diversiteit en inclusie. Daarna beantwoord je samen een aantal vragen over diversiteit op verschillende domeinen in je organisatie: personeel, publiek, plaats, programma en partnerschappen. Voor het tweede deel van de workshop kies je één onderdeel uit en stippel je een strategie uit voor je organisatie om er nadien concrete acties aan te koppelen. De workshop nodigt uit tot zelfreflectie en dialoog, een belangrijke stap in de bewustwording van onze omgeving en de oude structuren waar we al te vaak in vast blijven zitten.

Aandachts- punten	De duur van de workshop wordt geschat op vier uur. LEVL raadt aan om voor deze workshop een volledige dag uit te trekken zodat je grondig door alle stappen kunt gaan.
----------------------	--

1.1.4 Toegankelijkheid op de agenda plaatsen

Eenmaal je een duidelijker zicht hebt op je eigen identiteit en je visie op het thema, plaats dan toegankelijkheid op de agenda. Je creëert draagvlak en maakt duidelijke keuzes over hoe je aan de toegankelijkheid wilt werken.

Ga naar: <https://ambrassade.be/nl/toolbox-diversiteit/laagdrempelig-jeugdwerk/diversiteit-op-de-agenda>

Wie? Situering	'Diversiteit op de agenda' is een onderdeel van de toolbox diversiteit van de Ambrassade . De toolbox diversiteit beschrijft verschillende stappen in een veranderproces om je organisatie meer laagdrempelig te maken.
Wat? Waarom?	Het artikel 'Diversiteit op de agenda' geeft tips om een draagvlak te creëren voor een meer laagdrempelige organisatie. Je leest hoe je het urgentiebesef kunt vergroten zodat het team aan de slag wil gaan met het thema diversiteit en laagdrempeligheid. De tool geeft een aantal voorbeelden waarmee je de buitenwereld kunt binnenbrengen zodat je team de lokale diversiteit en de drempels van de eigen organisatie kan ontdekken.

Ga naar: <https://ambrassade.be/nl/toolbox-diversiteit/laagdrempelig-jeugdwerk/van-weerstand-naar-engagement>

Wie? Situering	'Van weerstand naar engagement' maakt deel uit van de toolbox diversiteit van de Ambrassade. De toolbox diversiteit beschrijft verschillende stappen in een veranderproces om je organisatie meer laagdrempelig te maken. Je hebt via de tool 'Diversiteit op de agenda' draagvlak gecreëerd bij je team om de organisatie laagdrempeliger te maken, maar nu bots je op weerstand van teamleden? Dan kun je met de tool 'van weerstand naar engagement' aan de slag gaan om te onderzoeken wat er achter die weerstand zoal schuilt.
----------------	--

<p>Wat? Waarom?</p>	<p>Het artikel 'van weerstand naar engagement' legt uit welke spanningen er in een team kunnen ontstaan rond het thema laagdrempelig worden van de organisatie en welke gevoelens of overtuigingen er achter weerstand kunnen schuilen en wat je dan kunt doen. Tenslotte wordt in deze tool achtergrond gegeven over verandermanagement en met name de stakeholderanalyse. Daarbij deel je je teamleden in op basis van mate van aanvaarding (positief of negatief) van het thema diversiteit en mate van energie (hoog en laag). Je kunt je teamleden zo onderverdelen in één van de vier verschillende categorieën van stakeholders. Voor elke categorie krijg je in de tool tips om de weerstand te verminderen en alle neuzen in dezelfde richting te krijgen. Wanneer dit is gelukt, kun je verder gaan naar de volgende stap: afbakenen en keuzes maken.</p>
-------------------------	---

Ga naar: <https://ambrassade.be/nl/toolbox-diversiteit/laagdrempelig-jeugdwerk/afbakenen-en-keuzes-maken>

<p>Wie? Situering</p>	<p>De tool 'afbakenen en keuzes maken' maakt deel uit van de toolbox diversiteit van de Ambrassade. De toolbox diversiteit beschrijft verschillende stappen in een veranderproces om je organisatie meer laagdrempelig te maken. 'Afbakenen en keuzes maken' is het deel in het veranderproces waarbij je het thema duidelijk afbakt en het kader uitzet waarbinnen je gaat werken.</p>
<p>Wat? Waarom?</p>	<p>In 'Afbakenen en keuzes maken' krijg je inspiratie voor het schrijven van een visietekst en/of actieplan. Verder kun je via het ui-model de diepere waarden van de organisatie naar boven halen.</p>

1.1.5 Een duidelijke missie en visie over toegankelijkheid

De volgende tools helpen je om de missie en visie van de organisatie helder te krijgen en vorm te geven. Dit zorgt voor een duidelijke richting om op verder te bouwen.

Ga naar: <https://beleidsplanning.socius.be/2-2-het-vormgeven-van-de-missie-en-visie/>

<p>Wie? Situering</p>	<p>De toolbox 'Beleidsplanning voor jeugd- en volwassenenwerk' geeft je een leidraad wanneer je een beleidsnota wilt opstellen. Deze leidraad omvat acht fasen die je doorloopt. De tweede van acht</p>
-----------------------	---

	fasen is het opstellen van de missie en visie van je organisatie.
Wat? Waarom?	In de tool 'Aan de slag met je missie en visie' staan drie methodieken beschreven waarmee je aftoetst of de huidige missie en visie in je organisatie nog actueel zijn of om een nieuwe missie en visie te formuleren.

Ga naar: [Visienota diversiteit in/en het jeugdwerk](#)

Wie? Situering	In 2016 schreven De Ambrassade en heel wat partners uit het jeugdwerk een visienota diversiteit in/en het jeugdwerk onder begeleiding van Demos. Deze visietekst is gebaseerd op ontwikkelingen in de samenleving, wetenschappelijk onderzoek, de jeugdwerksector en het jeugdwerkbeleid. De visienota biedt een goed kader om beleidsmatig met dit thema aan de slag te gaan. De minister koppelde een masterplan aan deze visienota.
Wat? Waarom?	Deze nota bestaat uit twee delen. Het eerste deel geeft een theoretische achtergrond met onder andere begripsafbakening, de veranderende samenleving, wat voorafging qua diversiteit in het jeugdwerkbeleid en de jeugdwerksector. Daarna volgt een andere kijk op het jeugdwerklandschap van 2016. Het eerste deel van de visienota wordt afgesloten met een nieuw kader van strategieën met de nadruk op samenwerkingen en netwerkvorming. In het tweede deel staat het nieuwe kader met strategieën verder beschreven. Je vindt er per strategie een aantal concrete voorstellen en aanbevelingen.

Ga naar: <https://arendt-academy.be/courses/verschil-in-visie/>

Wie? Situering	Verschil in visie: 9 perspectieven is een digitale vorming ontwikkeld door het Hannah Arendt Instituut. De vorming is gebaseerd op de negen verschillende visies op etnische- culturele diversiteit die Stijn Oosterlynck en Fatima Laoukili onderscheiden in hun onderzoek CSI Flanders.
----------------	---

Wat? Waarom?	In deze digitale vorming leer je wat de negen visies op etnische-culturele diversiteit zijn volgens Stijn Oosterlynck en Fatima Laoukili. Je leert de negen perspectieven te herkennen in concrete voorbeelden, je reflecteert over de verschillende denkbeelden die jouw ideeën over diversiteit kleuren. Ook leer je via de digitale vorming diversiteit makkelijker bespreekbaar te maken.
Aandachtspunten	De digitale vorming duurt ongeveer 90 minuten. Voorkennis is niet nodig. Je surft gewoon van pagina naar pagina en je volgt de instructies die je op het scherm krijgt. De vorming is gratis, je moet je wel even registreren op de website en inloggen om toegang te krijgen.

Ga naar: <https://oudersvoorinclusie.be/circle-of-courage-inclusieve-waarden-als-kijkkader/>

Wie? Situering	De <i>Circle of Courage</i> is een methodiek van Inge Van de Putte & Elisabeth De Schauwer (2018). Op de webpagina van 'Ouders voor inclusie' vind je uitleg van de methodiek als denkkader binnen het inclusief onderwijs om acties te ondernemen of aanpassingen vorm te geven. 'Ouders voor inclusie' is een vrijwilligersorganisatie van en voor ouders die inzetten voor een inclusieve werking voor hun kind/jongere met specifieke noden in alle domeinen van het leven.
Wat? Waarom?	De <i>circle of courage</i> is een methodiek waarbij je reflectievragen gaat beantwoorden met een kind/jongeren en de groep waarin die zit voor ogen. Deze reflectievragen zijn verdeeld over vier waarden: ik kan het, ik hoor erbij, ik doe het zelf en ik doe het voor jou.
Aandachtspunten	De <i>circle of courage</i> kan veel in beweging zetten als je deze bekijkt met meerdere personen. Je kunt de methodiek ook individueel gebruiken als (voorbereidende) reflectie-oefening.

1.1.6 Een toegankelijkheidsplan opstellen

Nadat je je missie en visie over toegankelijkheid duidelijk hebt geformuleerd, kun je deze vertalen naar een aantal concrete doelstellingen en acties.

Ga naar: <https://beleidsplanning.socius.be/fase-5-doelstellingenkader/>

Wie? Situering	De toolbox ' Beleidsplanning voor jeugd- en volwassenenwerk ' geeft je een leidraad wanneer je een beleidsnota wilt opstellen. Deze leidraad omvat acht fasen die je doorloopt. Fase vijf is het opstellen van doelstellingen.
Wat? Waarom?	Via deze webpagina krijg je inzicht hoe je een doelstelling formuleert via Start/Smart principe (specifiek, meetbaar/toetsbaar, aanvaard, realistisch, tijdsgebonden). Dit zorgt voor duidelijke en concrete doelstellingen zodat de WAT duidelijk is en je vervolgens kunt gaan kijken naar de HOE.

Foto: Greet Van Opstal

1.2 Toegankelijkheidsmaatregelen nemen

Aan de hand van onderstaande tools bekijk je de drempels van je organisatie. Je onderzoekt welke elementen de toegankelijkheid van je organisatie bemoeilijken en welke maatregelen je kunt nemen om de drempels van je organisatie te verlagen.

Ga naar: <https://www.opgroeien.be/sites/default/files/tool-documents/drempelmeter-hasselt.pdf>

Wie? Situering	De drempelmeter is ontwikkeld door de Stad Hasselt vanuit een kinderarmoedebestrijdingsplan.
Wat? Waarom?	De drempelmeter is ontwikkeld om de diversiteit en toegankelijkheid van je organisatie te onderzoeken. De drempelmeter is onderverdeeld in vier categorieën: (1) het beschrijven van de gebruiker, (2) de betrokkenheid van de gebruiker, (3) de betrokkenheid en het draagvlak in de eigen organisatie en bij partners, (4) het screenen van de eigen drempels. Per categorie vind je in het document een aantal vragenlijsten die je in het document zelf kunt invullen. Op het einde heb je aan de hand van je ingevulde vragen een analyse van de diversiteit en drempels binnen je organisatie. Hiermee kun je aan de slag gaan om de drempels te verkleinen en je toegankelijkheid te vergroten.
Aandachts- punten	Voor bepaalde begrippen (aangegeven door een icoontje) vind je verduidelijking in de materialenbox die bij de drempelmeter hoort.

Ga naar: https://www.opgroeien.be/sites/default/files/tool-documents/materialenbox_drempelmeter_hasselt.pdf

Wie? Situering	De materialenbox hoort bij de drempelmeter , een tool ontwikkeld door de Stad Hasselt om de toegankelijkheid en diversiteit in je organisatie te meten en vergroten.
Wat? Waarom?	De materialenbox is een verzameling van begrippenlijsten, handvatten en methodieken die je kunt inzetten om de drempelmeter in te vullen. Ook vind je in de materialenbox theorie over armoede met onder andere het armoedeweb en tenslotte een aantal goede praktijken ter inspiratie.
Aandachts- punten	De theorie, methodieken en goede praktijken zijn ook interessant als je de drempelmeter niet gebruikt. Ze kunnen je de nodige achtergrond en inspiratie bieden wanneer je wilt werken rond armoede en toegankelijkheid van je organisatie.

Ga naar: <https://ambrassade.be/nl/toolbox-diversiteit/laagdrempelig-jeugdwerk/drempels-verlagen>

Wie? Situering	De webpagina 'drempels verlagen' maakt deel uit van de toolbox diversiteit van de Ambrassade. De toolbox diversiteit beschrijft verschillende stappen in een veranderproces om je organisatie meer laagdrempelig te maken.
Wat? Waarom?	Er bestaan verschillende kaders over participatiedrempels. Op deze webpagina vind je achtergrond over het kader van de vijf B's : begrijpbaarheid, beschikbaarheid, bereikbaarheid, betaalbaarheid en bruikbaarheid van het aanbod of de dienst. Je vindt hier ook twee instrumenten om de participatiedrempels van je organisatie te meten waaronder de drempelmeter . Per 'B' krijg je uitleg over wat de drempel inhoudt en links naar tips of doorverwijzingen voor meer informatie of inspiratie.

Ga naar: <https://komaf.be/nl/themas/artikel/de-b-s-van-toegankelijkheid>

Wie? Situering	De B's van toegankelijkheid is een informatieve webpagina , ontwikkeld door Komaf. Dit is een samenwerkingsorganisatie die de drempels naar vrije tijd wil verlagen.
Wat? Waarom?	In dit artikel vind je uitleg over de negen B's van toegankelijkheid : bereikbaarheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid, bruikbaarheid, begrijpbaarheid, betrouwbaarheid, bekendheid, begripvol en betreedbaarheid.

Ga naar: <https://www.jint.be/inclusiemeter?advagg=0>

Wie? Situering	De inclusiemeter is gemaakt door JINT, een vzw die internationale uitwisseling en samenwerking van jongeren en jeugdorganisaties wil stimuleren en ondersteunen. De inclusiemeter is ontwikkeld om te kijken naar de inclusiviteit van je evenement.
Wat? Waarom?	Door de inclusiemeter in te vullen krijg je zicht op mogelijke drempels in je event. Je kunt een thema, bijvoorbeeld communicatie, uitkiezen om je op te focussen, enkel de

	voorbereiding van je evenement onder de loep nemen of de hele inclusiemeter invullen en zo een volledig beeld krijgen van de drempels in de organisatie van je evenement.
--	---

Ga naar: <https://komaf.be/nl/themas/artikel/kennisartikel-hoe-zet-je-in-op-inclusieve-communicatie>

Wie? Situering	Deze webpagina omvat een kennisartikel over hoe je kunt inzetten op inclusieve communicatie. Het kennisartikel is geschreven door Komaf, een samenwerkingsorganisatie die drempels naar vrije tijd wil verlagen.
Wat? Waarom?	Wil je afdelen of je met je communicatie iedereen bereikt en of je de mensen voldoende en helder informeert? In dit artikel lees je drie stappen om je communicatie meer inclusief te maken.
Aandachts- punten	Bij dit kennisartikel hoort de werkvorm ' inclusief communiceren '

Ga naar: <https://komaf.be/nl/attachments/view/231205~1>

Wie? Situering	De werkvorm inclusief communiceren is opgesteld door Komaf, een samenwerkingsorganisatie die de drempels naar vrije tijd wil verlagen.
Wat? Waarom?	Je doorloopt bij deze werkvorm een aantal stappen om stil te staan bij wat je organisatie uniek maakt en hoe je communiceert. Vervolgens leer je de drempels in je communicatie kennen. Tenslotte stel je actiepunten op: welke communicatie wil je aanpassen zodat je een breder publiek bereikt?
Aandachts- punten	In het kennisartikel inclusief communiceren vind je meer informatie over hoe je je communicatie meer inclusief maakt.

1.3 Maatregelen duurzaam verankeren

Nadat jullie als organisatie een missie en visie hebben bepaald, en daaruit een toegankelijkheidsplan hebben opgesteld met maatregelen om de drempels te verlagen, vind je hier een artikel over hoe je deze maatregelen een duurzaam plekje in je organisatie kunt geven.

Ga naar: <https://komaf.be/nl/themas/artikel/diversiteit-in-mijn-vereniging-op-lange-termijn>

Wie? Situering	In het artikel ' diversiteit in mijn vereniging op lange termijn ' is geschreven door Komaf, een samenwerkingsorganisatie die drempels naar vrije tijd wil verlagen.
Wat? Waarom?	In het artikel lees je een aantal tips hoe je je vereniging op een duurzame manier laagdrempeliger kunt maken. Bij een aantal tips vind je een praktijkvoorbeeld om de tip tastbaar te maken.

Foto: Greet Van Opstal

2 RELATIE MET PARTNERS EN EINDGEBRUIKERS

Even belangrijk als het interne proces zijn de relaties die je aanknoopt met partners en eindgebruikers. We geven verschillende werkvormen mee om je netwerk uit te bouwen en voeling te krijgen met de eindgebruikers. Ook tonen we je hoe je de eindgebruikers inspraak en mede-eigenaarschap kunt geven.

2.1 Netwerk uitbouwen en relaties aanknopen

2.1.1 Contacten leggen met partners

We beginnen bij het begin. Hoe leg je contacten met potentiële partners en hoe bouw je je netwerk uit?

Ga naar: <https://ctb.ku.edu/en/creating-and-maintaining-coalitions-and-partnerships>

Wie? Situering	De Community Toolbox is ontwikkeld door het Centrum voor gemeenschap, gezondheid en ontwikkeling van de Universiteit van Kansas. Zij willen met de gratis en online toolbox mensen verbinden en hen de tools geven om gezondere lokale gemeenschappen op te bouwen en sociale verandering te kunnen brengen.
Wat? Waarom?	Dit onderdeel van de toolbox gaat over hoe je coalities en partnerschappen creëert en onderhoudt. Het bestaat uit twee tabbladen. In het eerste tabblad vind je een stappenplan om coalities en partnerschappen te starten. Je vindt bij elke stap deelstappen en extra bronnen die je meer achtergrond of inspiratie geven. In het tweede tabblad vind je voorbeelden van organisaties die met het stappenplan aan de slag zijn gegaan.
Aandachts- punten	De toolbox is beschikbaar in het Engels, Arabisch, Spaans en Perzisch.

Ga naar: <https://komaf.be/nl/themas/artikel/een-waaier-aan-vormen-van-samenwerking>

Wie? Situering	Het artikel ‘een waaier aan vormen van samenwerking’ is geschreven door Komaf, een samenwerkingsorganisatie die drempels naar vrije tijd wil verlagen.
----------------	--

Wat? Waarom?	In het artikel lees je over de meerwaarde van samenwerken aan diversiteit voor je organisatie. Deze samenwerkingen vinden zowel binnen je organisatie plaats als met externen. Je leest in het artikel vijf redenen om met externe organisaties samen te werken met telkens een aantal voorbeelden ter inspiratie.
Aandachts- punten	Komaf stelde in samenwerking met andere organisaties in het jeugdwerk een stappenplan op om een sterke samenwerking met externe partners op te starten. Praktijkvoorbeelden van samenwerkingen tussen verschillende organisaties vind je hier .

Ga naar: <https://komaf.be/nl/themas/artikel/stap-voor-stap-naar-een-sterke-samenwerking>

Wie? Situering	Komaf, een samenwerkingsorganisatie die drempels naar vrije tijd wil verlagen, schreef het artikel 'Stap voor stap naar een sterke samenwerking'. Het artikel is tot stand gekomen door de samenwerking van verschillende jeugdorganisaties en gaat over het 'hoe' van het opzetten van samenwerkingen.
Wat? Waarom?	In het artikel lees je een stappenplan van vijf stappen waarmee je een samenwerking kunt opzetten binnen verschillende organisaties in het jeugdwerk. Per stap staan er ook taken voor de organisatie en randvoorwaarden in een overzichtelijk schema.
Aandachts- punten	In het artikel 'een waaier aan vormen van samenwerking' vind je het 'Waarom' van het opzetten van samenwerkingen bij jeugdorganisaties. Praktijkvoorbeelden van samenwerkingen tussen verschillende organisaties vind je hier .

Ga naar: <https://komaf.be/nl/themas/artikel/spanningsvelden-en-succesfactoren-bij-een-samenwerking>

Wie? Situering	Deze webpagina is onderdeel van het thema samenwerken op de website van Komaf, een samenwerkingsorganisatie die de drempels naar vrije tijd wil verlagen.
Wat?	In het artikel over spanningsvelden en succesfactoren wordt eerst

Waarom?	verwezen naar het ARROWROOTS- model van Pronet . In dit model worden tien domeinen vermeld die belangrijk zijn voor samenwerkingen tussen organisaties. Op basis van dit model heeft de Arteveldehogeschool een quicksan ontwikkeld zodat je je sterke en zwakke punten in een samenwerking in beeld kunt brengen. Daarna gaat het artikel in op spanningsvelden waarin je een evenwicht moet zoeken bij samenwerkingen. Het artikel sluit af met een aantal -door jeugdwerkorganisaties aangegeven- succesfactoren van samenwerkingen.
---------	---

Ga naar: <https://komaf.be/nl/themas/artikel/hoe-betrek-je-vrijwilligers-in-je-netwerk>

Wie? Situering	Komaf schreef het artikel ' hoe betrek je vrijwilligers in je netwerk '. Komaf is een samenwerkingsorganisatie dat de drempels naar vrije tijd wil verlagen.
Wat? Waarom?	In dit artikel lees je over de mogelijke drempels voor vrijwilligers om bij te dragen aan de samenwerking met externen. Ook lees je hoe je vrijwilligers dan wel bij een samenwerking kunt betrekken. In het artikel vind je bovendien een verwijzing naar het onderzoek over verbinding in vrije tijd en netwerken tussen jeugdwerk en gezinnen in armoede (Demos, 2014) en een verwijzing naar OOG voor armoede , een webpagina met onder andere inspiratietips, documentaires, publicaties, boeken en artikels over hoe je een gesprek op gang kunt brengen tussen jongeren en armoedeverenigingen. Het artikel sluit af met verschillende werkvormen om bewust te worden van je eigen referentiekader.

Ga naar: <https://komaf.be/nl/themas/ontmoeting-opzetten>

Wie? Situering	Deze themapagina 'ontmoeting opzetten' is geschreven door Komaf, een samenwerkingsorganisatie die de drempels naar vrije tijd wil verlagen.
Wat? Waarom?	Op de themapagina 'ontmoeting opzetten' vind je verschillende inspirerende praktijkverhalen van organisaties die inzetten op het

	verbreden van de leefwereld van de kinderen en jongeren door ontmoeting en uitwisseling te stimuleren.
Aandachts- punten	Je kunt bij het selecteren van de artikelen je doelgroep instellen: professionele jeugdwerker, lokaal bestuur of vrijwilliger.

Ga naar: https://www.kdg.be/sites/kdg.be/files/2023-11/Instrument_verbindingsambassadeurs_DEF.pdf

Wie? Situering	Het instrument 'een verbinding ambassadeur in dienst nemen' is een praktische tool ontwikkeld vanuit het onderzoeksproject 'verbinding ambassadeurs in het jeugdwerk'. In dit onderzoeksproject waren negentien projecten betrokken die de verbinding leggen tussen jeugdwerk en kinderen en jongeren die er moeilijk toegang toe krijgen. De negentien projecten werden begeleid door het Onderzoekscentrum pedagogie in praktijk (KDG) door middel van diepte-interviews en levende netwerken.
Wat? Waarom?	Het instrument bevat zes stappen die je kunt doorlopen wanneer je een verbindingsambassadeur in dienst wilt nemen. De stappen in het instrument zijn opgebouwd aan de hand van de ervaringen van de negentien projecten uit het onderzoek: (1) Schrijf onderliggende verwachtingen en overtuigingen uit, (2) Breng de huidige situatie in kaart, (3) Maak een onderbouwde keuze, (4) Werf een medewerker aan of schrijf een aanbesteding uit, (5) Zorg voor omkadering en ondersteuning, (6) Bepaal hoe je de verbindingsambassadeur zult opvolgen, evalueren en bijsturen.
Aandachts- punten	Lokale besturen, geprofessionaliseerde bovenlokale en landelijk georganiseerde jeugdwerkingen kunnen een verbindingsambassadeur in dienst nemen of hiervoor een contract afsluiten met een externe partner.

Ga naar: <https://www.vlaanderen.be/publicaties/veerkracht-versterken-van-kinderen-en-jongeren-in-kwetsbare-situaties-onderzoeks-en-begeleidingsopdracht-inhoudelijke-en-methodologische-opvolging>

Wie? Situering	Naar aanleiding van de projectoproep voor veerkrachtprojecten bij jongeren kreeg het Expertisecentrum Inclusive Society, UCLL de opdracht om de geselecteerde projecten te begeleiden en de bevindingen uit dit traject te capteren in een onderzoeksrapport.
Wat? Waarom?	De onderzoekers geven in hun rapport ook een stappenplan mee om een veerkrachtige samenwerking op te zetten tussen jeugdorganisaties. Het rapport geeft je een aantal afwegingen mee voorafgaand aan een samenwerking en brengt vier grondvormen van samenwerken in kaart, afhankelijk van de focus op verbeteren versus vernieuwen en uitwisselen versus delen. Je krijgt ook een quickscan mee met reflectievragen over je samenwerking en een draaiboek voor een workshop over dit thema.

Ga naar: <https://www.jeugdhulp.be/themas/jeugdhulp-en-vrije-tijd>

Wie? Situering	Dit is een onderzoeksrapport van AP Hogeschool naar de bruggen tussen jeugdhulp en vrije tijd, gebaseerd op de ervaringen uit projecten als 'Maak tijd vrij' en 'Maak samen tijd vrij', Generatie Veerkracht, Veerkracht versterken en 'Over Drempels'.
Wat? Waarom?	Het onderzoeksrapport belicht een aantal werkzame elementen die de samenwerking tussen organisaties bevorderen: een gedeelde agenda, duidelijke rollen en mandaat, positief organisatieklimaat, ondersteunende structuur ,... Ook kun je veel bijleren over de kijk op vrije tijd van de jongeren zelf en hoe de onderzoekers te werk gingen om deze kijk te pakken te krijgen.

2.1.2 Voeling met de leefwereld

Veel toegankelijkheidsplannen ontstaan nog steeds achter een bureau of aan een vergadertafel zonder de nodige voeling met de leefwereld van de gezinnen waar het over gaat. Dit zorgt ervoor dat goedbedoelde maatregelen niet zelden hun effect missen. Maar hoe krijg je dan wel voldoende voeling met de eindgebruikers die je nog niet kent?

Ga naar: www.demos.be/lcd

Wie? Situering	Het LCD-toolkit is een stappenplan voor een participatieve manier van werken, ontwikkeld door Demos, een kenniscentrum dat maatschappelijke ontwikkelingen volgt die de cultuur-, jeugdwerken en sportsector vormgeven en werkt aan gelijkheid en participatie.
Wat? Waarom?	De LCD- toolkit is een stappenplan met verschillende werkvormen. Je volgt de verschillende stappen en kiest de werkvormen die je wilt gebruiken. De toolkit is onderverdeeld in drie fasen: luisteren, creëren en doen (LCD). Als je de verschillende fasen volgt, neem je meer tijd om na te denken over je eigen aanpak en plan je bewust zonder te snel over te gaan tot de concrete ontwikkeling van een project. Zo kun je een steviger projectplan voorleggen en duidelijk weergeven hoe het project tot stand is gekomen. De toolkit geeft ook aan welke informatie je best documenteert. Dat kun je dan weer gebruiken om bijvoorbeeld een subsidiedossier samen te stellen.
Aandachtspunten	De LCD-toolkit is een interactief pdf-document. Je kunt het gratis downloaden onderaan de webpagina. Download en sla de toolkit op je computer. Klik op kaders, iconen en afbeeldingen om door dit document te navigeren. Sommige iconen linken door naar de website van Demos. De LCD toolkit is geïnspireerd en deels gebaseerd op The Human-Centered Design (HCD) Toolkit van IDEO .

Ga naar: <https://www.designkit.org/methods.html>

Wie? Situering	De designkit is een mensgerichte methodiek ontwikkeld door IDEO.ORG, een non-profit ontwerpstudio. Zij ontwerpen producten en diensten samen met organisaties die zich inzetten voor een rechtvaardigere en inclusievere wereld.
Wat? Waarom?	Aan de hand van de designkit doorloop je een stappenplan om je creativiteit de vrije loop te laten, waarbij je de mensen die je van dienst bent centraal stelt. Zo vind je in je ontwerpproces nieuwe antwoorden op moeilijke problemen. De mensgerichte methodiek is een praktische, herhaalbare aanpak om tot innovatieve oplossingen

	te komen. De designkit is opgedeeld in drie fasen: inspiratie, ideeënvorming en uitvoeren. Voor elk van deze drie fasen vind je in de designkit verschillende werkvormen met steeds een beschrijving, stappenplan en praktische informatie zoals tijdsbesteding, moeilijkheidsgraad, nodige materialen en deelnemers.
Aandachts- punten	De website van de designkit is enkel in het Engels beschikbaar. Je kunt via de website van de designkit ook inspirerende voorbeelden vinden die de methodiek hebben gebruikt.

2.2 Een vertrouwensband creëren

Nog te vaak onderschatten we dat toegankelijkheid ook een kwestie is van persoonlijk contact en vertrouwen. Ouders die erg bezorgd zijn over hun kinderen en/of negatieve ervaringen hebben met de samenleving zijn voorzichtig met nieuwe contacten. Maar ook tussen organisaties kan er wantrouwen heersen. Doelgericht werken aan die vertrouwensband is een must.

Ga naar: <https://sites.google.com/view/maak-samen-tijd-vrij/ethisch-samenwerken>

Wie? Situering	De webpagina over ethisch samenwerken is een onderdeel van de website 'Maak samen tijd vrij' . 'Maak samen tijd vrij' is een project van Bataljong en De Ambrassade, in opdracht van het Agentschap Opgroeien met de steun van het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Het doel van dit project was om de brug te leggen tussen jeugdwerk en jeugdwelzijn.
Wat? Waarom?	Op de webpagina vind je de kern van de visie van de projectpartners Bataljong en De Ambrassade terug, samen met de concrete handvatten om in je eigen praktijk mee aan de slag te gaan. Op de webpagina vind je zeven handvatten voor een ethische samenwerking. Elk handvat vermeldt haar kern en een aantal reflectievragen en tips om met het handvat aan de slag te gaan.
Aandachts- punten	Ben je benieuwd naar de basis en visie van de handvatten? Onderaan de webpagina vind je de link naar de uitgebreide pdf .

Ga naar: <https://grotekansen.be/themas/interacties/warme-relaties/>

Wie? Situering	Warme relaties is een themapagina op de website van <i>Kleine kinderen, grote kansen</i> , een netwerk van alle dertien Vlaamse lerarenopleidingen kleuter- en lager onderwijs die samen de krachten bundelen. Het doel van dit netwerk is meer onderwijskansen bieden aan kinderen in kansarmoede.
Wat? Waarom?	Op de webpagina warme relaties kun je doorklikken naar verschillende inspirerende praktijkvoorbeelden die werken rond warme relaties met kinderen. Je kunt selecteren op zowel sector (brede onderwijswereld, kinderopvang, lerarenopleiding en scholen) als medium (artikel, boek, brochure, methodiek, pdf, presentatie lerend netwerk, video, website).
Aandachts- punten	Op de website van <i>Kleine kinderen, grote kansen</i> kun je ook nog inspirerende praktijkvoorbeelden vinden over andere thema's (aan de slag met partners, aan de slag met ouders, omgaan met diversiteit, reflectietools,...).

Foto: Greet Van Opstal

Ga naar: <https://komaf.be/nl/themas/artikel/hoe-creeer-ik-binnen-mijn-vereniging-een-safe-r-space>

Wie? Situering	Het kennisartikel 'hoe creëer ik binnen mijn vereniging een safer place' is geschreven door Komaf, een samenwerkingsorganisatie die de drempels naar vrije tijd wil verlagen.
Wat? Waarom?	In het artikel lees je een aantal richtlijnen om je vereniging een <i>safe(r) place</i> te maken voor iedereen. Hierbij staan respect voor elkaars persoonlijke ruimte en wederzijdse toestemming centraal. Het artikel sluit af met drie oefeningen om elkaar nog beter te leren kennen en te praten over onderwerpen die minder evident zijn.

Ga naar: <https://sociaal.net/boek/van-safe-naar-brave-spaces/>

Wie? Situering	De tekst van safe naar brave space is een ingekorte versie van een hoofdstuk in het praktijkboek Get up, stand up. Jongeren op de bres tegen onrecht , boordevol voorbeelden van politiserend werken in het jeugdwerk. Het boek is een realisatie van de opleiding Sociaal Werk van de Arteveldehogeschool in samenwerking met Uit De Marge vzw.
Wat? Waarom?	In de tekst leer je meer over het ontstaan van <i>safe places</i> , ruimtes waar een bepaalde groep kan samenzijn zonder de druk die ze elders ervaren. Het gaat dus over mensen die kenmerken, ervaringen of grieven delen en daarmee in een veilige omgeving aan de slag willen. De schrijvers zien de <i>safe places</i> niet enkel als veilige omgeving om in terug te trekken, maar ook als springplank waar jongeren voldoende zelfvertrouwen opbouwen en moed putten om te springen. Zo wordt de <i>safe place</i> een <i>brave place</i> . Op het einde van de tekst staan er aandachtspunten voor jeugdwerkers om deze evolutie van <i>safe place</i> naar <i>brave place</i> te realiseren.

2.3 Inspraak en mede-eigenaarschap geven

Uiteindelijk is het de bedoeling dat nieuwe deelnemers zich thuis voelen in je werking en de organisatie mee kunnen vormgeven als ze dat wensen. Ook hiervoor geven we je verschillende werkvormen mee.

Ga naar: https://demos.be/sites/default/files/06_inspraak.pdf

Wie? Situering	Demos ontwikkelde een participatiecontinuüm met zeven succesvolle strategieën om participatie in een organisatie te realiseren. In deze fiche lees je meer informatie over de strategie 'inspraak geven'.
Wat? Waarom?	In de fiche rond inspraak lees je wat inspraak betekent en op welke manieren je inspraak kunt verlenen aan je eindgebruikers, telkens aangevuld met een praktijkvoorbeeld. Verder lees je tips om je inspraakproces te verbeteren zodat ook je ook de stem van mensen in kwetsbare posities aan bod kunt laten komen. Op de laatste pagina van de fiche vind je verschillende links naar meer informatie over inspraak, zowel van Demos als andere organisaties.
Aandachts- punten	Meer informatie over het participatiecontinuüm en de zeven strategieën vind je hier .

Ga naar: https://demos.be/sites/default/files/07_cocreatie.pdf

Wie? Situering	Demos ontwikkelde een participatiecontinuüm met zeven succesvolle strategieën om tot participatie in een organisatie te werken. In deze fiche lees je meer informatie over de strategie 'co-creatie'.
Wat? Waarom?	In de fiche rond co-creatie lees je wat co-creatie betekent en op welke manieren je co-creatie kunt opzetten met eindgebruikers én partnerorganisaties, telkens aangevuld met een praktijkvoorbeeld. Op de laatste pagina van de fiche vind je verschillende links naar meer informatie over co-creatie, zowel van Demos als andere organisaties.

Aandachts- punten	Meer informatie over het participatiecontinuüm en de zeven strategieën vind je hier .
----------------------	---

Ga naar: https://demos.be/sites/default/files/08_ruimte_maken.pdf

Wie? Situering	Demos ontwikkelde een participatiecontinuüm met zeven succesvolle strategieën om tot participatie in een organisatie te werken. In deze fiche lees je meer informatie over de strategie 'ruimte maken'.
Wat? Waarom?	In de fiche rond ruimte maken lees je wat de strategie inhoudt en op welke manieren je ruimte kunt maken als participatiestrategie. In de fiche staan ook een aantal praktijkvoorbeelden beschreven. Op de laatste pagina van de fiche vind je verschillende links naar meer informatie over de strategie ruimte maken en eigenaarschap, zowel van Demos als van andere organisaties.
Aandachts- punten	Meer informatie over het participatiecontinuüm en de zeven strategieën vind je hier .

Ga naar: <https://k-s.be/inspraakplatform-/>

Wie? Situering	Het inspraakplatform is opgezet door Kind & Samenleving. Voor hen vormt de stem van kinderen het uitgangspunt tijdens ons belevingsonderzoek en projecten omtrent publieke ruimte.
Wat? Waarom?	Via het inspraakplatform wil Kind & Samenleving kennis en expertise over inspraak met kinderen delen. Het platform bestaat uit vijf onderdelen: (1) Een leidraad met aandachtspunten die je best doorneemt voordat je met inspraak start, (2) Een overzicht van verschillende tools opgedeeld volgens thema's , (3) Slow reading met meer duiding en achtergrond over het hoe en waarom van onderzoek en inspraak, (4) De instagrampagina , waar er impressies van hun acties worden gepost en (5) Vragenuurtje (nog verder in opbouw).

Ga naar: <https://keki.be/nl/publicaties/de-participatiecirkel-een-participatieproces-met-kinderen-en-jongeren-hoe-dan>

Wie? Situering	De participatiecirkel kwam tot stand in het kader van het project Reflector 2.0 van het Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi). KeKi wil met het Reflector 2.0 project de Vlaamse beleidsmakers meer bewust maken van het belang van beleidsparticipatie van kinderen en jongeren en hen hiertoe de nodige tools geven.
Wat? Waarom?	De participatiecirkel wil houvast bieden bij het opstarten van een participatieproces binnen het beleid. Samen met je team ga je aan de slag met 21 reflectievragen van de participatiecirkel. Deze reflectievragen zijn onderverdeeld in vijf bouwstenen om te vertrekken met een gedeelde taal, visie en verwachtingen én vijf stappen: (1) Maatschappelijke uitdaging bepalen, (2) Doelgroep bepalen en bereiken, (3) Participatieproces uittekenen, (4) Participatiemoment vormgeven en (5.) Evalueren en terugkoppelen.
Aandachts- punten	Je vindt via de webpagina een link naar de handleiding met tips en achtergrond om aan de slag te gaan met de participatiecirkel alsook een link naar een invuldocument waarin je meteen met je team aan de slag kunt gaan met de reflectievragen.

Ga naar: <https://demos.be/kenniscentrum/methodiek/we-are-here-een-toolbox-voor-en-over-kinderparticipatie>

Wie? Situering	De 'We are Here'- toolbox is een publicatie van Eurochild in samenwerking met de Learning-for-Wellbeing (L4WB) Foundation. Eurochild is een netwerk van organisaties dat de rechten en het welzijn van kinderen centraal plaatst in de besluitvorming op lokaal, nationaal en Europees niveau. Eurochild betreft daarom kinderen bij het vormgeven van haar aanbevelingen om beleid en praktijk te verbeteren. Het doel van de L4WB- stichting is om een wereld te creëren waarin ieder van ons volledig kan deelnemen en waarbij alle delen van onszelf en alle delen van de samenleving betrokken zijn.
Wat? Waarom?	De toolbox is onderverdeeld in de zes modules. Je wordt begeleid bij het uitvoeren van sessies met kinderen en volwassenen over onderwerpen als participatie, representatie, facilitering en evaluatie.

	Je krijgt uitleg over de verschillende aspecten van kinderopparticipatie. In de inhoudstafel kun je eenvoudig doorklikken naar de verschillende modules. Per module is er ook een overzicht van de verschillende werkvormen.
Aandachts- punten	De toolbox is opgesteld in het Engels_en is niet bedoeld als een starre set instructies, maar als een flexibele en praktische set instrumenten die gericht zijn op het begeleiden, inspireren en stimuleren van de gebruiker om zinvolle kinderopparticipatie te implementeren op een manier die op hen, hun behoeften en hun context is afgestemd.

Ga naar: <https://demos.be/kenniscentrum/dossier/dossier-10-buikbare-participatieve-methodieken-voor-kinderen-en-jongeren-in>

Wie? Situering	Het dossier '10 bruikbare participatieve methodieken voor kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie' is geschreven door Demos. Demos is een kenniscentrum dat maatschappelijke ontwikkelingen volgt die de cultuur-, jeugdwerk- en sportsector vormgeven en werkt aan gelijkheid en participatie.
Wat? Waarom?	In het dossier staan tien werkvormen waarmee je participatief met kwetsbare kinderen en jongeren kunt werken. Per werkvorm staat er informatie en de link naar de bijhorende Demos-webpagina.

Ga naar: <https://www.ap.be/project/art4dem>

Wie? Situering	Het onderzoeksproject Art4dem (Art for Democracy) leidde tot een toolkit en de praktijkgerichte bundel 'Drama en burgerschap op scholen' . Het onderzoek was een samenwerking van AP Hogeschool, Sering vzw en diverse Antwerpse basis- en secundaire scholen.
Wat? Waarom?	De toolkit bestaat uit vier thema's rond burgerschap en hoe je hierrond kunt werken met kinderen . Per thema vind je een uitgebreide uitleg, doe-fiches en bijkomende informatie. De toolkit helpt scholen om te professionaliseren op gebied van burgerschapseducatie, geeft handvatten bij de gekozen werkvormen

	en kijkt breder naar wat er nodig is om artistieke werkvormen in te zetten voor burgerschapseducatie.
Aandachtspunten	Doelgroepen van dit materiaal zijn scholen en leerkrachten uit de derde graad basisonderwijs en de eerste graad secundair onderwijs.

Ga naar: https://commission.europa.eu/system/files/2022-12/lundy_model_of_participation.pdf

Wie? Situering	Het Lundy model of <i>child participation</i> is ontwikkeld door Laura Lundy, Professor in de internationale kinderrechten aan de School of Education aan de Queen's University in Belfast. Het laat beleidsmakers focussen op de verschillende, maar onderling verbonden elementen van het recht op participatie.
Wat? Waarom?	Het model bestaat uit vier elementen die chronologisch op elkaar volgen: ruimte, stem, publiek en invloed. Professor Lundy heeft op ook een checklist ontwikkeld, eveneens terug te vinden in dit document. De checklist omvat een aantal reflectievragen voor elk van de vier elementen.
Aandachtspunten	Dit document is in het Engels geschreven. Meer informatie over het model vind je in deze publicatie .

BRONNEN

Netwerk tegen Armoede, Gezinsbond, LEVL, Demos en 't Lampeke (2021). BOA als sterke schakel van geïntegreerd lokaal beleid.

Verpoorten, R. (2024). Uitrol decreet BOA. Een stand van zaken (maart 2024). Brussel: VVSG